

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 2 april 1940 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående upphävande av lagen om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, nr 26 i första kammaren av herr *Linderot* samt nr 61 i andra kammaren av herr *Senander m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes att riksdagen måtte besluta upphäva lagen den 15 december 1939 om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän.

Beträffande de skäl som ligga till grund för motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Den ovannämnda *lagen om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän*, vilken trätt i kraft den 17 december 1939, innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

I 1 § stadgas, att om till befälhavaren eller den, som tillhör besättningen på svenskt fartyg, skall utgå tillägg å hyran på grund av krigsrisk (*krigriskersättning*), skall om utbetalandet därav gälla vad i lagen sägs.

Krigsriskersättning skall, i den mån Konungen därom förordnar, av redaren insättas hos postsparbanken för den ersättningsberättigades räkning. Vad sålunda sagts innebär ej inskränkning i redaren tillkommande rätt att göra avdrag för motfordran. Belopp som utgivits i förskott må ej avdragas. Krigsriskersättning, som icke skall insättas hos postsparbanken, må ej utbetalas utom riket i vidare mån än Konungen medgiver (2 §).

Krigsriskersättning, som skall insättas hos postsparbanken, bör inbetalas till banken inom en månad från utgången av den, å vilken ersättningen belöper. Inbetalas ersättningen ej inom nämnda tid, är redaren skyldig att därefter gälda sex procent ränta till dess insättning sker (4 §).

Konungen äger förordna, att av krigsriskersättning, som skall insättas hos postsparbanken, högst hälften skall under villkor som Konungen bestämmer innestå viss tid, ej över två år. Den del som skall innestå kan icke överlåtas och må förty ej tagas i mät för gäld. Utan hinder av vad nu sagts må sådan del lyftas av den ersättningsberättigades konkursbo (5 §).

Den som utbetalar krigsriskersättning i uppenbar strid mot lagen straffas med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse i högst sex månader. Samma straff stadgas för det fall, att redaren utan skälig anledning dröjer att inbetala krigsriskersättning, som skall

insätts hos postsparbanken, utöver tre månader från utgången av den, å vilken ersättningen belöper (6 §).

Har redaren gjort sig skyldig till försummelse med inbetalning till postsparbanken, som nyss nämnts, och har ersättningen ej erlagts på annat sätt, är kronan pliktig att på ansökan av den till ersättning berättigade förskjuta ersättningen jämte ränta. Ansökan som här sagts skall göras inom tre år från utgången av det, å vilket ersättningen belöper (7 §).

Närmare föreskrifter angående lagens tillämpning meddelas av Konungen (9 §).

Enligt övergångsbestämmelse skall lagen ej gälla krigsriskersättning som belöper å tid efter den 31 mars 1941.

Genom *kungörelse den 15 december 1939 angående tillämpning av lagen om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän* har Kungl. Maj:t meddelat förordnanden med stöd av 2, 5 och 9 §§ i lagen. Kungörelsen, som trätt i kraft samtidigt med lagen, innehåller bland annat följande bestämmelser.

Uppgår krigsriskersättning, som skall utgå till befälhavaren eller den som tillhör besättningen på svenskt handelsfartyg om minst 80 registertons netto-dräktighet, för en och samma kalendermånad — efter avdrag för hyresavgift som belöper å ersättningen — till mer än 50 kronor, skall överskjutande belopp, avrundat nedåt till närmast jämna tiotal kronor, av redaren insättas hos postsparbanken för den ersättningsberättigades räkning (1 §).

Vad sålunda stadgas skall tillämpas i fråga om krigsriskersättning som belöper å tid efter det befälhavaren på fartyget mottagit meddelande från redaren om innehållet av kungörelsen eller eljest erhållit tillförlitlig kännedom därom (2 §).

I fråga om den som har hemvist utom riket må befälhavaren medgiva undantag från vad i 1 § stadgas, såframt det finnes kunna ske utan menlig inverkan på förhållandena ombord (3 §).

I 6 §, vilken numera upphävts genom kungörelse den 15 mars 1940, stadgades, att av belopp, som sålunda skall insättas hos postsparbanken, skulle hälften innestå intill dess två år förflutit från insättningsdagen. Utan hinder av detta stadgande finge dock jämväl nämnda hälft eller del därav, efter framställning till postsparbanken, lyftas tidigare i följande fall: 1) om sjömannen visade att beloppet bort insättas hos postsparbanken tidigare än som skett samt två år förflutit från det insättningen bort äga rum; 2) om beloppet erfordrades för sjömannens uppehälle eller underhåll åt hans familj eller eljest för fullgörande av förpliktelse, för vilken införsel må äga rum, så ock för annat ändamål av vikt; och 3) om sjömannen avlidit. I fall som under 2) angivits borde framställningen styrkas medelst intyg av känd trovärdig person. För beloppets utbetalande finge uppställas de villkor som funnes erforderliga för säkerställande av att det användes för avsett ändamål (6 §).

I kungörelsen den 15 december 1939 föreskrives vidare, att postsparbanken allenast såframt synnerliga skäl därtill äro må avsända medel, som en-

ligt kungörelsen insatts hos banken, till plats utom riket. Vad nu sagts gäller ej plats, där sjömannen har sitt hemvist (7 §).

Krigsriskersättning, som ej skall insättas hos postsparbanken, utbetalas, inom eller utom riket, enligt vad i sjömanslagen är stadgat om hyra (8 §).

Hos Konungen må göras framställning om undantag från vad i 1 och 6 §§ är stadgat, när särskilda skäl därtill äro (14 §).

Efter utfärdandet av kungörelsen den 15 december 1939 hava till Kungl. Maj:t inkommit dels en av Svenska sjöfolksförbundet gjord framställning om vissa ändringar i 1, 6 och 8 §§ av kungörelsen, dels ock en framställning från Halmstads fartygsbefälhavareförening om ändring av lagen om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän. I ärendet har kommerskollegium, efter hörande av sjöfarts- och sjöfolkssammanslutningar, avgivit utlåtande. Sedan sjöfolksförbundet i skrivelse till Kungl. Maj:t, med ändring av den tidigare framställningen, hemställt att det toges under omprövning huruvida det icke vore möjligt att vidtaga sådan ändring i kungörelsen den 15 december 1939 att sjöman finge helt och fullt förfoga över den å postsparbanken insatta krigsriskersättningen, har Kungl. Maj:t genom den ovan nämnda kungörelsen den 15 mars 1940 förordnat, att 6 § i kungörelsen den 15 december 1939 skall upphöra att gälla.

Den ifrågavarande lagen om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän har tillkommit för att motverka sociala olägenheter av att sjömännen under de rådande, för dem särskilt påfrestande tiderna komme att omedelbart disponera över avsevärda belopp i krigsriskersättning utöver den normala hyran. I sådant syfte upptar lagen bestämmelser att krigsriskersättning skall, i den mån Konungen förordnar, insättas hos postsparbanken och till högst halva beloppet som regel spärras viss tid, ej över två år, ävensom att krigsriskersättning, som sålunda ej skall insättas hos postsparbanken, ej får utbetalas utom riket i vidare mån än Konungen medgiver. Då urtima riksdagen 1939/40 behandlade Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i ämnet, förelåg en motion, nr 34 i andra kammaren av herr Nordström i Kramfors m. fl., i vilken yrkades avslag å propositionen under en motivering som i väsentliga delar överensstämmer med vad som anförts i de nu förevarande motionerna. Riksdagen biföll emellertid propositionen med vissa mindre jämkningar. Riksdagen har sålunda helt nyligen tagit ställning till frågan om behovet och lämpligheten av en lag i ämnet, och utskottet har icke funnit anledning föreslå att lagen nu upphäves.

Utskottet.

Vad angår lagens tillämpning har, såsom framgår av bestämmelserna i lagen, i stor utsträckning lagts i Kungl. Maj:ts hand att avgöra i vad mån ingripande enligt lagen skall ske. Genom kungörelsen den 15 december 1939 sattes lagen i tillämpning, varvid bestämdes, att i princip krigsriskersättningsbelopp skulle i vad detsamma översteg 50 kronor insättas hos postsparbanken samt till halva beloppet spärras under två år. Det missnöje som på sina håll yppats mot lagens tillämpning torde i väsentlig mån hänföra sig

till bestämmelsen om spärrande till viss del av de hos postsparbanken insatta medlen. Denna bestämmelse har emellertid, såsom framgår av utskottets redogörelse, numera upphävts.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 26 och II: 61, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 april 1940.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Gärde*, *Karl Emil Johanson*, *Branting**, *Eskhult*, *Karl Johan Olsson*, *Caap* och *Ahlkvist*;

från andra kammaren: herrar *Hedlund* i Östersund, *Ryberg*, *Olsson* i Mellerud, *Berg*, *Larsson* i Hede*, *Lindberg* i Stockholm, *Dahlbäck* och *Hansson* i Vännäsby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.